

ТЕМА IV: Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.

План.

- 1. Інтернаціоналізація вищої освіти.**
- 2. Масовізація вищої освіти.**
- 3. Університизація ВНЗ та диверсифікація типів університетів.**

1. Інтернаціоналізація вищої освіти

Виміри інтернаціоналізації ВО:

- **Глобальний** : глобальний розвиток транскордонної академічної або професійної мобільності суб'єктів навчальної, наукової або управлінської діяльності ВНЗ;
- **Регіональний**: регіоналізація вищої освіти;
- **Національний** (реалізація національних стратегій розвитку мобільності): досягнення взаєморозуміння, отримання прибутку, кваліфікованої міграції, нарощування інтелектуального потенціалу;
- **Інституційний**: надання міжнародного та інтеркультурного виміру змісту освіти, викладанню та науковим дослідженням, здійснюваним в університеті (зовнішня та внутрішня мобільність);
- **Внутрішньоінституційний** академічне співробітництво з академічним товариством з інших країн, інституційна та програмна мобільність;
- **Індивідуальний**: формування інтернаціональної (космополітичної) особистості громадянина світу, що є інтелектуально, морально та естетично відкритим до неупередженого сприйняття людей та досвіду інших культур

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВО: ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР

(Global Education digest (UNESCO) 2006, 2012)

Країна	Кількість іноземних студентів (в тисячах)			Відсоток іноземних студентів			Кількість студентів, що навчається за кордоном Кількість іноземних студентів (в тисячах)			Відсоток студентів, що навчається за кордоном		
	2004	2008	2010	2004	2008	2010	2004	2008	2010	2004	2008	2010
Україна	15.622	32.573	37,674	0,6	1,1	1,4	25.188	27.214	35,066	0,7	0,8	1,1
Росія	75.786	60.288	129,690	0,9	0,6	1,4	34.473	43.982	49,585	0,3	0,4	0,4
Польща	7.608	13.021	16,976	0,4	0,6	0,8	28.786	32.599	30,895	0,9	1	1,1
Центр та Східна Європа	168.015	228.753	321,270	...	1,1	1,5	...	330.563	387,245	1,2
Велико-британія	300.056	341.791	389,958	13,4	14,7	...	23.542	21.992	23,039	0,6	0,5	0,5
Німеччина	260.314	189.347	200,862	56.410	83.524	103,110	1.2	1.7	...
Франція	...	243.436	259,935	11,0	11,2	...	53.350	45.191	54,407	1.4	1,1	1,3
США	572.509	624.474	684,714	3,4	3,4	3,4	41.181	50.728	51,565	0,2	0,2	0,2
ПівнАмерика, Зах. Європа	1.704735	1.841.933	2,060,749	...	5,4	5,6	...	486.981	542,654	1,1
Китай	...	51.038	71,673	...	0,2	0,2	343.126	441.186	562,889	0,3	0,4	0,5
Всього у Світі	2.455250	2.965840	3,572,840	...	1,9	2,0	...	2.965840	3,572,840	0,6

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВО: НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР (НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ)

(OECD. Internationalisation and trade in higher education, 2004)

- 1) стратегія розвитку взаєморозуміння:** передбачає висунення на перший план завдань інтелектуального та культурного взаємозбагачення академічних структур, зокрема стимулювання розвитку навчальних програм і наукових досліджень, досягнення кращого розуміння студентами і викладачами інших культур, встановлення особистих контактів між академічними, політичними та економічними елітами (в тому числі й майбутніми) різних країн;
- 2) стратегія отримання прибутку:** ВО є предметом міжнародної торгівлі. Метою надання послуг є отримання прибутку шляхом залучення якомога більшої кількості клієнтів (закордонних студентів) та контроль якомога більшої частки міжнародного ринку освітніх послуг;
- 3) стратегія кваліфікованої міграції:** з метою залучення найбільш підготованих іноземних студентів, а в подальшому – утримання найбільш талановитих випускників на національному ринку робочої сили. Такий підхід є особливо актуальним у так званих “сивіючих суспільствах”. Він спрямований на підвищення рівня конкурентності як національної економіки, так і національної системи освіти;
- 4) стратегія нарощування потенціалу** (економічного, інтелектуального, академічного) є характерною для країн, що здійснюють цілеспрямовану політику отримання їх громадянами вищої освіти за кордоном (передусім Китай, Індія, Малайзія). Освітня політика цих країн спрямована також на розвиток на їх територіях закордонних кампусів провідних університетів світу, що ще більше полегшує їх громадянам отримання вищої освіти світового рівня.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВО: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР

Партнерство з університетами інших країн:

- ✓ ***академічне партнерство:*** академічні обміни студентами, викладачами, менеджерами, науковцями; спільні академічні програми, наукові дослідження, наукові заходи, програми професійного розвитку тощо;
- ✓ ***комерційне партнерство :***
 - 1) франшизні угоди (franchise),
 - 2) твіннінгові (близнюкові) угоди (twinning arrangements)

Інституційна та програмна мобільність:

- ✓ ***відкриття ВНЗ або приватним освітнім провайдером філії або навчального центру в іншій країні;***
- ✓ ***викладання навчального курсу за кордоном в рамках здійснення двома (або більше) університетами з різних країн спільної навчальної програми з присвоєнням після її завершення спільного академічного ступеня.***

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВО: ВНУТРІШНЬОІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР

- Цілісний процес інтеграції міжнародного/інтеркультурного виміру у викладання/навчання, наукові дослідження, соціальні послуги, що здійснює університет, коледж діяльності (*Knight, J. and de Wit, H.*);
- зусилля викладацького корпусу щодо надання своїм навчальним курсам міжнародного виміру в аспекті їх змісту та методів викладання; загальний позитивний настрій (клімат) ВНЗ щодо необхідності усвідомлення та сприйняття інших культур та спільнот (*M. Harari, C.B. Klasek*);
- збільшення кількості програм, що надають можливість вивчення міжнародних відносин та наповнення всього змісту освіти матеріалами, що дають розуміння міжнародних перспектив (*Tonkin Y. & Edwards J.*);
- спеціально розроблені стратегії пристосування ВНЗ до нових умов та отримання прибутку від інтернаціоналізації (*OECD*);
- процес набуття університетом або коледжем *міжнародної перспективи*, що означає здійснення спрямованої на майбутнє діяльності, для якої є характерним інтердисциплінарний характер; вона передбачає залучення вищої адміністрації, яка розробляє бачення такої перспективи для інституції в цілому та систему мотивації до участі в ній широкого кола зацікавлених сторін; набуття усіма членами академічної спільноти *глобального та компаративного мислення*, навичок взаємодії для вироблення способів реакції на зміни на глобальній політичній, економічній та культурній арені (*Ellingboe B.J.*)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ВИМІР ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВО:

академічна та професійна мобільність студента, викладача, науковця, менеджера; формування інтернаціональної (космополітичної) особистості громадянина світу, що є інтелектуально, морально та естетично відкритим до неупередженого сприйняття людей та досвіду інших культур; інтернаціоналізація професійних компетентностей.

Професійні компетентності європейського вчителя

(За матеріалами European Network on Teacher Education Policies - ENTEP)

- 1) європейська ідентичність.** Європейський учитель є свідомим як свого національного коріння, так і належності до загальноєвропейської спільності народів
- 2) європейське знання,** яке передбачає обізнаність учителя з особливостями освітніх систем інших країн, з освітньою політикою регіонального рівня.
- 3) європейська мовна компетентність.** Європейський учитель володіє більш ніж однією європейською мовою;
- 4) європейський професіоналізм.** Європейський учитель отримав освіту, яка дозволяє йому викладати в будь-якій європейській країні.
- 5) європейська громадянськість.** Європейський учитель повинен жити і працювати як громадянин Європи;
- 6) європейські виміри якості.** Підготовка європейського вчителя передбачає наявність інструментів порівняння формальних ознак систем педагогічної освіти країн регіону;
- 7) європейська мобільність учителів** включає можливості навчання за кордоном, вивчення іноземних мов, ознайомлення з культурами інших народів, участь у програмах організованих обмінів студентами, індивідуальне працевлаштування за кордоном.

МАСОВІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Масовізація - перетворення ВО на масову, що має на меті якісну підготовку широких верств висококваліфікованих фахівців.

Чинники масовізації вищої освіти:

- потреби соціально-економічного розвитку сучасного суспільства, яке вимагає все більш високо кваліфікованої робочої сили;
- кількісне зростання сегментів населення сучасного суспільства (так званий середній клас), які вважають вищу освіту необхідною умовою для досягнення життєвого успіху;
- активізація участі жінок в економічному житті країни;
- перетворення загального доступу до вищої освіти на вагомий чинник забезпечення соціальної справедливості і соціальної рівності в суспільстві.

МАСОВІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

(Global Education digest (UNESCO) 2006, 2010,2012

Країна/регіон	Кількість студентів у 2010 р. (у млн.)	Відсоток студентів відносно загальної кількості молоді відповідного віку			
		1999	2004	2008	2010
Україна	2,635	47	66	79	79
Росія	9, 330	...	68	77	76
Польща	2, 150	45	59	67	71
Центральна та Східна Європа	21,233	39	54	64	66
Франція	2, 173	53	56	55	55
Велика Британія	2,415	60	60	57	59
Китай	31,047	26
США	20, 428	73	82	83	95
Північна Америка та Західна Європа	36,896	60	70	70	76
Всього у Світі	177,684	18	24	26	29

УНІВЕРСИТИЗАЦІЯ ВНЗ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ТИПІВ УНІВЕРСИТЕТІВ

Університизація є засобом перетворення на університети спеціалізованих ВНЗ, передусім педагогічних і технічних коледжів та інститутів з метою підвищення статусу навчального закладу, його привабливості для клієнтів, рівня фінансової підтримки з боку інвесторів (як державних, так і приватних).

Диверсифікація типів університетів – їх урізноманітнення, пов'язане, перш за все, з диверсифікацією потреб клієнтів ВНЗ, ускладненням в період розвитку високих технологій багатьох видів професійної діяльності, для яких вища освіта стала абсолютно необхідною.

Відбувається утворення та розвиток дослідницьких, навчальних, віртуальних, корпоративних, підприємницьких, розподілених по території, мережевих, національних, регіональних, міжнародних та інших типів університетів.

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ УНІВЕРСИТЕТІВ

(курікулярна професіоналізація)

Мотиви професіоналізації навчальних програм:

- **ВО повинна бути не тільки фундаментальною, а й адекватною актуальним потребам світу праці.**
- **Випускник ВНЗ повинен бути готовим до працевлаштування на конкретному робочому місці.**

Засоби:

- **активізації корпоративних зв'язків між університетами та промисловими структурами ;**
- **Запровадження гнучких та модульних навчальних програм та моделей університетської освіти;**
- **Збільшення навчального часу на вивчення практично-орієнтованих навчальних дисциплін та на виробничі практики.**